

אמריקאי הכתיב זה את תנאיו.

ייתכן מאד שאין ממש בתיאוריה זו — אך היא תוכל להיות ממשית מאד. אם לא תהיה תזווה משמעותית לקראת השלום, תהיה מילחמה. התוצאות הצבאיות של מילחמה זו אינן חשובות. חשובות התוצאות המדיניות. אחרי כמה מייקרבנות, שוב תהיה ישראל זקוקה לסיוע אמריקאי מאסיבי. היא תהיה זקוקה גם לסיוע מדיני. תלותה המוחלטת בארצות-הברית תתברר לכל. אם תהיה המילחמה אכזרית ויקרה בחיי אדם, כפי שיש לצפות, ישפיע הדבר גם על מצב-הרוח בישראל. האדישות, השוררת כעת בישראל מול פני סכנת המילחמה — אדישות שביצעדי לא היה הליכוד יכול להגיע לשילטון — תסוג במהרה, כאשר יתקבלו הדיווחים על החללים. זהו השבון אמריקאי מפוכחה.

בעבר היה מניו-יורק עם ארצות-הברית למנוע מילחמה ישראלית-ערבית. מחשש פן תביא לחידוש אמבאגוריה הפנט הערבי נגד המערב. אך מילחמה שבה תשמור ארצות-הברית על נייטרליות אוהדת כלפי הערבים, וששתחלב בתוכנית אמריקאית-ערבית לכפיית הסדר מדיני על ישראל, לא תהיה כרוכה בסכנה זו.

אם יעמוד הנשיא האמריקאי לפני ה"ברירה בין כפיית הסדר על ישראל לאומ" נית לבין התרת מילחמה מוגבלת — ייתכן מאד שיבחר בדרך השנייה.

הוא עלול להחליט: "ניתן להם להתבשל קצת במיץ של עצמם." אלא שהמיץ יהיה, במיקרה זה, דם.

אופן פאראדוקסלי, הנשכר הגדול היחידי מעלייתו של מנחם בגין ל-שילטון יהיה השילטון הסובייטי. לכאורה, נראה הדבר מנוגד לכל היגיון.

האם לא הכריז בגין והיעתה, בעימות הטלוויזיוני, שהוא עומד לקבל עליו את הגנת המיזרח-התיכון מפני הסובייטים? האם לא הבטיח לשכנע את הממשלה האמריקאית שרק ישראל לאומנית, תוקר פנית וחוקה, יכולה להגן על האינטרס הביטחוני האמריקאי?

תיאוריה לחוד, מציאות לחוד. במאמץ סבלני של ארבע שנים הצליח הנרי קסינג'ר לסלק כימעט לחלוטין את ברית-המועצות מן המרחב הערבי. הוא משך את מצריים, ולאחר-מכן את סוריה, אל מחנהו האמריקאי. אחרי ששיכנע אותן כי רק ארצות-הברית יכולה להחזיר להן את השטחים שלל מילחמה. ג'ימי קארטר עמד לחזור על תרגיל זה כלפי אש"ף. אילו הושג השנה הסדר מדיני בחסות האמריקאים, היה מתבצר במרחב, שלום אמריקאי, שהיה חוסם את ברית-המועצות לשנים רבות.

עלייתו של מנחם בגין טורפת את כל הקדפים האלה. השנים ברח אד מעבר לאופק. ככל הכירות הערביות שוררת עתה אווירה מודי חמתית פמויה. אין ספק שכל הי צבאות ערביים קיבלו בשבוע שעבר פקודות-היכוין. גם שם החלה הספירה לאחור.

מי שחושב על מילחמה, מוכרח להצטייד בנשק. נשק זה יכול לבוא רק מברית-המועצות. גם מצרים, שביקשה לפתוח לעצמה מקורות-רכש אחרים, נכשלה בכך. ביגלל התחץ הגנדי היהודי-האמריקאי, הצבא המצרי זועק לנשק, והוא יכול לקבלו רק ממוסקבה.

כך, כן ילידה, בין היום השישי והיום הרביעי בשבוע שעבר, השי תנו להלוטון קפרייהמיקוח של ברית-המועצות במרחב.

אש"ף, שנטה לקבל את הקו הפרו-אמריקאי, מוכרח עתה לחזור לברית-המועצות, נוכח עליית חזית-הסירוב היש-ראית לשילטון. בטוחה הנראה לעין, אין עתה לאמריקאים מה להציע לאירגון. במידה פחותה נכון הדבר גם לגבי סוריה, ואף לגבי מצרים.

משום כך אין פלא בכך שהתגובה הסובייטית הראשונה על בחירת מנחם בגין הצטיינה בניגמה של "איטוק". אני משער שמסמך-ההתגובה התאסף אך בקושי מלפרוץ בקריאות-הייד.

ייתכן מאד כי אור דיום הרביעי האחרון תורמו פוסות-ההודקה כי מישרדי הקרמלין. הוא לכבוד מישי חונה של רק"ח ברחוב הערבי ישי ראד — ניצחון המעניין את שני טי ברית-המועצות מקריפתיהשום, אלא לכבוד ניצחוננו של מנחם בגין — יודיה למוכ ביותר של ברית-המועצות כעת במרחב.

במדינה

(המשך מעמוד 34) נחום רן, חבר המרכז מטעם סניף תל-אביב: "עקרונית, אני חושב שכל דבר שקרה יצר איזשהו קש. בשנה האחרונה קרה קש אחרי קש, ולבסוף נארג שיטה כזה שחנק אותנו. "היה כאן מחלל מדיענינו בדומה למחלל דל יום-הכיפורים. המיפלגה לא חשה מה קורה ברחוב. ייתכן שאילו חשנו בעתיד להתרחש, ניתן היה להתיר את הפלונטר. "לדעתי אסור לנו להקל על הליכוד. שלא קיבל מנדט חד-משמעי מהעם, כי מלאכת הרכבת הממשלה. לדוגמה, עלינו להפעיל לחץ על חטיבת ע"מ (הרשימה הממלכתית לשעבר) שהם, בסופו של דבר, תלמידו בן-גוריון ויש משמעות רבה לכך שהם יתנו יד להמלכת בגין. במקביל עלינו גם לתקן את הטעוץ לתקון. אחרת, אני חושב שזה אסון לתנועת העבודה, ויכול להיות גם אסון למדינה. המגמה שלנו צריכה להיות: לבלום אותם."

מיכאל בר-זוהר: "הציבור רצה לתת לנו בעיטה, וזה מה שהוא עשה! יושב לי הרבה בבטן, ומשום כך אני רוצה להרהר בתוצאות היטב ולא לומר דברים על רגל אחת."

"אני נגד קואליציה עם הליכוד, אני לא רוצה את בגין ואת כל החבורה שלו."

מיעוטים

הכרז ומשול

מי ניסה ליצור אווירה דינאית בכפר הערבי ג'ת?

נקישות חזקות הלמו בדלת. "מי שם?" קרא קול מבפנים. בערבית. "לפתוח. כאן כוחות הבטחון!" השיבו קולות מבחוץ. היתה זו שעת-לילה מאוחרת בכפר הערבי הגדול ג'ת שבמשולש. ערב יום-הזיכרון לחללי יום-האדמה. מול הבית הערבי חנ תה מכונת אסקורט לבנה.

"אנחנו לא פותחים בלי שיבוא מישנה מהכפר!" צעקו בני הבית. "נמצא אתנו כאן ג'מיל" השיבו האלמונים מבחוץ. בני-הבית החשודים השתכנעו, והדלת נפתחה. בידו אנשי כוחות הביטחון היתה פקודת-מעצר מינהלית נגד אחד מבני הבית, והוא נלקח אל מכונת האסקורט שהמתינה בחשיכה. המכונת זינקה מי מקומה ודהרה אל הכתובת הבאה. באותו לילה נעצרו שיבעה מבני הכפר. בכל אחד מהמעצרים השתמשו אנשי כוחות הביטחון באותו שם — ג'מיל — כדי לשכנע את התושבים החשודים לפתוח את דלתותיהם לפניהם.

ספון כנב. ג'מיל גרה בן ה-27 נדהם לגלות, למחרת היום, שכל תושבי הכפר מסתייגים ממנו ושולחים מבטי סינרא לעברו. רק מאוחר יותר הבין את שעוללו לו. בן-הליה הוא הפך מצעיר אהוד על הכל, שהיה מועמד לתפקיד ראש הכפר, למשתף-פעולה שנוא.

ג'מיל לא נכח בלילה הקודם בעת ערוי כת המעצרים. הקשר היחידי שלו עם כוחות הביטחון היה לפני חצי שנה. אז הופיעו ב ביתו כמה אנשי כוחות הביטחון והומי גוזה לשיחה עימם. "לא נרחם עליך", אמרו לו לפני שהסתלקו. "נתנהג אתך כפי שצריך לנהוג באנשים כמותך". אירוי עי ערב יום-הזיכרון המחיש לג'מיל היטב את כוונתם באותה שיחה שנערכה בחודש דצמבר. עולמו חרב עליו תוך שעות ספורות, והוא הפך מנודה ומאוס על אנשי הכפר שלמען פיתוחו כה השתוקק לפי עול.

לפני חמש שנים יצא ג'מיל ללמוד בי הוא התקבל לאוניברסיטת בראילן, ללימודי חינוך וקרימינולוגיה. "התחלתי בפעילות ציבורית, וגיליתי את העולם", הוא מספר היום. "ייסדנו את ועדה-הסטודנטים הערביים, ונחשבונו כלילים רעים" כוחות הביטחון עקבו בחשש אחר פעי לותם של הצעירים המשכילים שגילו את הדמוקרטיה. למרות שלא היה כל דופי בי מעשיהם, הם הוזמנו לחקירות או כפי שי כונה הדבר. "שיחות".

"כשחזרתי לכפר", אומר ג'מיל, "החלטי תי להמשיך בפעילות, וייסדתי חוג בהנהגת צעירי הכפר שנקרא, צעירי ג'ת". כפי שכתב בן ה-45, התושבים הנהגו, כמו כפי רים ערביים רבים אחרים, בידו זיקני הי מחולות הנאמנים על המערך. ג'מיל וחבי ריוו התכוונו לטוסק, יחד עם קבוצות דור מות מכפרים שונים. במאבק נגד אפלייה,

למען עידוד ההשכלה ולפיתרון בעיות בני ערות אחרות בכפרים. הקש ששבר. פעילותו של ג'מיל לא שיפרה את חייו, והוא מספר: "כשהתחלתי ללמוד בבראילן, לימדתי בבית-הספר בכפר אוס-אל-פחם הסמוך. אז עוד הייתי ילד טוב", אבל כשהתחלתי בפעילות, כשביקר אצלנו שמואל טולידינו, שהיה אז יועץ ראש-הממשלה לענייני ערבים, סיי פרתי לו על כך והוא דאג שיחזירו אותי למשולש. תקעו אותי בכפר נידח, וכדי לצאת לכביש הראשי, לנסוע לאוניברסיטה, נאלצתי ללכת יום-יום שישה קילור-מטרים ולחצות ואירי שבחורף היה מוצף. משם נשלח ג'מיל לייצג את הסטודנטים הערבים בוועדה-הפועל של ההסתדרות, ובי תום לימודיו חזר ללמד בבית-הספר בכפר סמוך לכפרו.

ביום הלווייתו של המשורר ראשד חור סייין, הוא מספר. "התלמידים שאילו אותי מי הוא היה, אני לא מבין מה זה רע שמורה מסביר לתלמידיו על משרור עברי מכפר שכן. עוד באותו יום נקראתי לביורר. טענו שניהלתי הסתה, שאירגני תי שביתת-תלמידים, ושמסרתי לתלמידים מידע שאותו לא היו צריכים לדעת. נכון, לא הסתרתי מהם שראשד לא היה רק משורר ושנאלץ לגלות לגיוריק. אבל בבית-הספר הערבי אין שעורייחברה כפי שנהוג בבית-ספר יהודיים. והתלמידים אינם יודעים למי להציג בעיות שמציקות להם."

המען יראו ויראו. ג'ת לא היה כפר בעייתי. במועצה שלו ישבו האני שים הנכונים — אלה הקרובים לשילטון. והנה, פיתאום בא צעיר חצוף כמוני שי מדבר על אפלייה, על מאבק נגד הפקעת קרקעות ונגד התערבות בעניינים הפנימיים של הכפר. אומר ג'מיל, ומדגיש: "אני לא איש רק"ח, ואת אנשי רק"ח אני מרגיז לא פחות מאיש את השילי-טנות אילו בא אחי איש פת"ח הביתה."

סגורנט גרה "כוחות הביטחון נוקמים ביו"

אין ספק שהייתי מגולר אותו, כי אני לא דוגל בדרכי המאבק שלהם". אך כוחות הביטחון החליטו בכל-זאת להורידו ממתפת הפעילות. משום כך נפגשו איתו באותו ערב בחודש דצמבר, והבהירו לו חד-משמעית: "אם מישנה רוי צה לנהל את החוג של בני ג'ת — תפי דאל. רק לא אתה!" ג'מיל דחה את האזר הרה המוטווית.

"האם זו, באמת, הדרך לטפל באנשים שאינם מוצאים חן בעיני השילטונות?" שרי אל ג'מיל. "הצלחנו לשחרר את החגורה הי הדוקה של שילטון החמולות. האם זוהי הדרך ללחום באדם שאין, בעצם, במה להאשים אותו? האם הכוונה היתה להפוך אותי לסמל, למען יראו האחרים מה עולה בגורלו של מישנה שמנסה ללחום, ללכת נגד הורם? או שהם רצו סתם לדחוף אותי למעשה ייאוש, שאקב קלשניקוב ואיריה בעוברי-רושבים בדיזנגוף. כדי להוכיח לבני-כפרי שאני גיבור ולא משי-תף-פעולה? לא, את העונג הזה אני לא אגרום להם! אבל אני אוכיח שהפכו אותי לשעיר-לעזאזל!"

הנשיא קארטר עימות בלתי-נמנע

גשר בנותייעקוב. ישראל נכנעה או עוד לפני שהאמריקאים הגיעו אל האמצעים החריפים ביותר העומדים לרשותם. בפעם השנייה התקרבה ישראל אל עברייפיתת של עימות עם ארצות-הברית בשילהי מיבצע-סיני, בראשית נובמבר 1957. הנשיא דווייט איינוואר הגישי אולטימטום, במקביל לאולטימטום הסובי ייטי. בן-גוריון נכנע חוך 28 שעות, עוד לפני שנקטו סנקציות אמריקאיות. אולם בן-גוריון בניגוד לבגין, היה ריאליסט. הוא חי בעולם המציאות. תגובתו של בגין תהיה, במצבים כאלה, שונה. הוא יפתכן בעימות.

תכן מאד כי הממשלה האמריקאית לא תשיש לקראת עימות כזה, ותבקש להימנע ממנו.

שום נשיא לא ישמח להיכנס למאבק עם קבוצה אחתה חשובה, ובייחוד עם קבוצה שיש לה השפעה כה עצומה על לליה-התקשורת והקונגס. ג'ימי קארטר נבחר מטעם המיפלגה הדמוקרטית, שהיא המיפלגה המסורתית של יהודי ארצות-הברית. למה לו לריב עימה, אם אפשר להימנע מכך?

על כן, בוודאי יהיו בין מקורביו של קארטר אנשים שיעצו לו להימנע מעימות גלוי חריף מדי, ולסמוך, תחת זאת, על אמצעי אחר.

איה אמצעי?

ה מ י ל ח מ ה. אחרי מילחמת יום-הכיפורים היו ספי-קנים, בישראל אבעולם, שלא האמינו כי סוכנות-הביטון האמריקאית לא ידעה מראש על כוונת הערבים לתקוף. עליפי גירסתם של רואייקניויות אלה, היתה המילחמה כולה פרי מיומנש של הנרי קסינג'ר, ראשי סוכנות-הביון והגנרלים של הפנטא-גוף, שרצו לנסות בהודמנות זו את כלי-הנשק החדשים שלהם על בשר-הדם. קסינג'ר, כך טענו בעלי הגירסה, הבין כי ארצות-הברית אינה יכולה לאלץ את ישראל לסגת מתעלת-סואץ ולהיכנס למשא-ומתן רציני, אלא באחת משתי דרכים: עימות אמריקאי-ישראלי, או מילחמה ערבית-ישראלית. הדרך השנייה היתה נוחה לו יותר. על כן עודד את הערבים לתקוף, כאשר היתה ישראל זקוקה לסיוע